

JAARVERSLAG

Bureau Discriminatiezaken
Zaanstreek/Waterland

2021

Bureau Discriminatiezaken
Zaanstreek ● Waterland

Erik Schaap
Coördinator
Februari 2022

INHOUD

Voorwoord	2
Organisatie	4
Meldingen	7
Voorlichtings- en onderwijsprojecten	12
Overige projecten	13

Voorwoord

2021 was het tweede achtereenvolgende jaar dat het coronavirus de samenleving dicteerde, en daarmee ook deels het Bureau Discriminatiezaken (BD). Tientallen mensen in de Zaanstreek en Waterland dienden klachten in, omdat ze zich als ongevacineerden of weigeraars van een QR-code buitengesloten voelden. Mede hierdoor was het aantal discriminatiemeldingen vorig jaar het een-na-hoogste in het 25-jarig bestaan van het BD. De coronacrisis was ook op andere manieren van invloed. Social media wemelden van de antisemitische complottheorieën, veelal afkomstig van vaccinatieweigeraars en/of anti-corona-activisten. Relatief veel van deze theorieën kwamen uit extreemrechtse hoek. Organisaties en individuen die zich wel hielden aan de afgekondigde coronamaatregelen konden soms rekenen op scheldpartijen – waarbij de Tweede Wereldoorlog zelden ver weg was – of zelfs bedreigingen. Politici, virologen, journalisten en opiniemakers kregen noodgedwongen persoonsbeveiliging, louter omdat ze hun werk deden. FvD-fractievoorzitter Thierry Baudet werd in 2021 veroordeeld, omdat hij meermalen de jodenvervolging tijdens de jaren 1940-'45 op één lijn zette met overheidsmaatregelen om het coronavirus in te dammen. Hij was niet de enige die zich om die reden voor de rechtbank moest verantwoorden, maar wel de meest prominente. Desondanks bonden hij en zijn fractiegenoten niet in, maar gooiden telkens nieuwe olie op de vlammen.

Het onderling begrip en de empathie voor andersdenkenden namen verder af, de irritaties en polarisatie toe. Ook de normalisering van antisemitisme, antizwart-racisme, homohaat en islamofobie ging verder. Dat beeld was niet alleen landelijk zichtbaar, maar ook in de regio Zaanstreek-Waterland.

In het najaar van 2021 werd een Zaandammer in hoger beroep veroordeeld tot een boete van €500,- (waarvan de helft voorwaardelijk) wegens homofobie en antisemitisme. Dat was vijf jaar nadat het BD aangifte tegen hem had gedaan. Na zijn veroordeling ging deze Zaandammer gewoon door met zijn lastercampagne, alleen gebruikte hij nu veelvuldig het woord 'zionisten' in plaats van 'joden'. Dat is niet strafbaar, ondanks de nog altijd antisemitische lading.

Het enorme tijdsverloop om te komen tot een veroordeling tekent de moeizame weg naar discriminatieveroordelingen. Geen parket in Nederland behandelde in 2019 en 2020 zo weinig discriminatiezaken als het Noord-Hollandse. Het BD heeft meermalen gevraagd naar de redenen voor dit lage aantal, maar een duidelijke verklaring bleef vooralsnog uit. Waar de figuur Zwarte Piet in grote delen van Nederland steeds sneller uit het zicht verdwijnt, houdt Volendam nog stevig vast aan deze karikatuur. Het kwam op 4 december tot een ontlading toen demonstranten tegen Zwarte Piet door voorstanders in het dorp met etenswaren en (veelal racistische) scheldpartijen werden belaagd. Kick Out Zwarte Piet deed aangifte, hun opponenten zamelden geld in om op hun beurt aangifte te kunnen doen tegen de demonstranten.

Het zijn twee bijna willekeurige voorbeelden uit het BD-werkgebied. Ze kunnen worden aangevuld met talloze andere illustraties van onverdraagzaamheid en uitsluiting. Gelukkig waren er ook tegengeluiden. De Black Lives Matter-beweging won aan kracht en invloed. De antidiscriminatievoorzieningen vonden vaker gehoor. Het nieuwe kabinet legde in het regeerakkoord vast dat er in Nederland structureel racisme bestaat. Het kondigde nieuwe maatregelen en wetgeving aan om discriminatie tegen te gaan. Dat zijn lichtpuntjes in een verdeelde samenleving. Maar er zal ook de komende jaren hard gewerkt moeten worden om de verbinding tot stand te brengen en inclusie en gelijke behandeling uit te dragen.

Het BD bestond in 2021 een kwart eeuw. In de beginjaren kreeg het bureau veelal zaken voorgelegd waarin al snel duidelijk was wat 'goed' en 'fout' was. De samenleving is echter complexer geworden en de wetgeving uitgebreider. Dat maakt het beoordelen en behan-

delen van discriminatiemeldingen en het voorlichten daarover tot een nog grotere uitdaging dan enkele decennia geleden. Het BD gaat die uitdaging echter graag aan, met een bevlogen medewerkersteam en in samenwerking met allen die artikel 1 van de Grondwet eveneens serieus nemen.

Het Bureau Discriminatiezaken Zaanstreek/Waterland was en is een noodzakelijk middel, geen doel op zichzelf. In een ideale maatschappij zouden organisaties als antidiscriminatievoorzieningen overbodig zijn. De perfecte samenleving bestaat echter niet. Aangezien discriminatie zich blijft manifesteren en zelfs een veelkoppig monster blijkt te zijn, is het onverminderd noodzakelijk om daar dammen tegen op te werpen. En dat is precies wat het BD ook in 2022 zal doen.

Organisatie

Medewerkers

Het Bureau Discriminatiezaken beschikt over een vijf leden tellend bestuur. Daarin hebben zitting Rina Kremers (voorzitter), Hüsnü Polat (secretaris), Herman van Kordenoordt (lid), Martin Pocornie (lid) en Janelle Fraenk (lid). In het eerste kwartaal van 2022 wordt naar verwachting een nieuwe penningmeester benoemd.

In december 2021 beschikte het Bureau Discriminatiezaken over vijf parttime medewerkers in loondienst (3,2 FTE). Om de expertise van het bureau op peil te houden, volgden de medewerkers vorig jaar meerdere vakgerichte intervisiebijeenkomsten.

Naast de betaalde medewerkers was er één dagdeel per week een onbetaalde kracht bij het BD actief. Verder assisteerden er in zowel de Zaanstreek als Purmerend op onregelmatige basis vrijwilligers en beroepskrachten.

Financiën

Het Bureau Discriminatiezaken heeft sinds 1996 een samenwerkingsverband met de gemeenten Zaanstad, Wormerland en Oostzaan. In 2002 kwam daar Purmerend bij. De formalisering van de Wet Gemeentelijke Antidiscriminatievoorzieningen (WGA) maakte dat ook de vijf (sinds 1-1-2016 als gevolg van een fusie vier) andere Waterlandse gemeenten zich aansloten bij het BD. Daardoor kon het bureau overgaan op de behandeling, registratie en monitoring van klachten in de gehele (toenmalige) politieregio Zaanstreek-Waterland. In deze situatie is nadien geen verandering gekomen. Iedere Nederlandse gemeente is overigens verplicht om een laagdrempelige, onafhankelijke voorziening te faciliteren waar burgers terecht kunnen met klachten over discriminatie. Eind 2021 besloot de gemeente Beemster om in navolging van Zaanstad, Purmerend, Wormerland en Oostzaan per 1 januari 2022 over te gaan tot de financiering van preventiewerkzaamheden. Beemster maakt overigens als gevolg van een gemeentelijke reorganisatie vanaf die datum deel uit van de gemeente Purmerend.

In 2021 bestemde de Rijksoverheid in haar Meicirculaire een aanzienlijk hoger bedrag voor de Nederlandse ADV's. Omdat de uitkering verloopt via het Gemeentefonds moeten de gemeenten een beslissing nemen over de besteding van de aanvullende financiën. Een enkele gemeente nam eind 2021 een beslissing over deze aanvullende subsidie. De andere gemeenten in Zaanstreek-Waterland hebben nog niet laten weten hoe ze invulling gaan geven aan het Rijksverzoek.

Naast de reguliere bijdragen ontving het BD enkele projectsubsidies. Die waren bestemd voor twee meerjarige LHBT-projecten in zowel Zaanstad als Purmerend. Deze situatie is c.q. wordt voortgezet in de jaren 2019-2022. Een bescheiden deel van de BD-inkomsten bestond uit donaties en uit de verkoop van materialen, met name boeken.

Een verantwoording van de inkomsten en uitgaven is te vinden in het financieel overzicht over 2021.

Landelijke ontwikkelingen

Het Bureau Discriminatiezaken is lid van de brancheorganisatie Discriminatie.nl. Deze vereniging fungeert als centraal aanspreekpunt voor en van de antidiscriminatievoorzieningen en neemt onder meer de kwaliteitsverbetering en -bewaking in de branche ter hand. Het BD had binnen Discriminatie.nl zitting in meerdere werkgroepen en is sinds februari 2021 verantwoordelijk voor de invulling van het Twitteraccount van deze koepelorganisatie.

Klachten over uitingen op internet handelde het BD zelf af. Hoewel dit eigenlijk behoort tot het takenpakket van het landelijk opererende Meldpunt Internetdiscriminatie (MiND) wees de praktijk uit dat deze organisatie onvoldoende was toegerust om online discriminatie afdoende aan te pakken.

Provinciale/regionale ontwikkelingen

Noord-Holland telt vijf antidiscriminatievoorzieningen, die gezamenlijk de hele provincie bestrijken. De gebieden waarin zij werken, corresponderen met de politieregio's die bestonden tot 1 januari 2013. De vorming van de Nationale Politie had onder meer een nieuwe gebiedsafbakening en schaalvergroting tot gevolg. Het BD en de politie handhaven zoveel mogelijk de korte lijnen die bestonden vóór 2013.

De Noord-Hollandse ADV's bespraken ook in 2021 regelmatig de gang van zaken in de provincie. Met de bureaus in Kennemerland en Noord-Holland Noord vonden gesprekken plaats over verdergaande uitwisseling van kennis en activiteiten. Ook zijn er stappen gezet om vanaf 2022 te komen tot een gezamenlijke campagne, om de naamsbekendheid van en meldingsbereidheid bij de Noord-Hollandse ADV's te vergroten. De campagne, waarvoor communicatiebureau De Wolven is ingeschakeld, gaat in het eerste kwartaal van 2022 van start en zal meerdere jaren beslaan.

Netwerk

Het Bureau Discriminatiezaken onderhoudt contacten met een groot aantal organisaties. Onverminderd belangrijk blijft de samenwerking met de collega-ADV's, de Zaan-Waterlandse gemeenten, de politie en het Openbaar Ministerie. Vertegenwoordigers van de twee laatstgenoemde partners en het BD kwamen in 2021 enkele malen online bijeen voor een (wettelijk vastgelegd) Regionaal Discriminatieoverleg (RDO).

Binnen het RDO werden onder meer discriminatie-incidenten besproken en de opties van een strafrechtelijke behandeling afgestemd. Verder verstrekten de partners elkaar geanonimiseerde zaakoverzichten van geregistreerde (mogelijk strafrechtelijke) discriminatievoorvallen.

Het BD had ook contact met tientallen andere lokale, regionale en landelijke organisaties. Daaronder bevonden zich scholen, media, gemeenten, buurt-, culturele en zelforganisaties, welzijnswerk, belangenbehartigers, archieven, Movisie, Theater AanZ, Live your Story en College voor de Rechten van de Mens. Het ging hierbij zowel om het behandelen van discriminatieklachten als om het uitvoeren van (soms gezamenlijke) projecten en het uitwisselen van informatie. Het BD heeft met vertegenwoordigers van vijf andere ADV's zitting in een intervisiegroep op het gebied van klachtbehandeling. In 2021

vonden er vier bijeenkomsten plaats van deze intervisiegroep. Daarin werden onder meer de werkwijze, actualiteit en specifieke dossiers besproken.

De impact van de covidmaatregelen heeft geleid tot een landelijke coronawerkgroep, waarin ADV-vertegenwoordigers zitting hebben. Ook het BD is hierin vertegenwoordigd. Het doel van de werkgroep is te streven naar een uniforme behandeling van en reacties op meldingen over (het gevoel van) uitsluiting waarmee veel mensen als gevolg van de coronamaatregelen zeiden te kampen. Vanwege de snel opeenvolgende ontwikkelingen kwam de werkgroep wekelijks online bij elkaar. Het leidde tot de samenstelling van standaardbrieven, kennisdeling over relevante media-uitingen en jurisprudentie en over de afhandeling van klachten. Daarnaast namen leden van de werkgroep deel aan overleggen met externe organisaties als het College voor de Rechten van de Mens, de Nationale Ombudsman en de Kinderombudsman.

In 2021 vond er, in het kader van het Regenboogbeleid van Zaanstad en Purmerend, meermalen afstemming plaats over activiteiten met lokale, regionale en landelijke LHBTIQ-organisaties.

Meldingen

Het Bureau Discriminatiezaken neemt klachten en meldingen in behandeling over gronden die worden genoemd in onder meer de Grondwet, het Wetboek van Strafrecht en de gelijke-behandelingswetgeving. Mede op basis daarvan mogen mensen in Nederland in gelijke gevallen niet ongelijk worden behandeld op grond van levensovertuiging, herkomst, ras, geslacht, seksuele voorkeur, handicap, etc.

Niet alle bij het BD ingediende klachten en meldingen verwijzen naar daadwerkelijke (strafrechtelijke) discriminatievoorvallen. Alleen na nader onderzoek door een bevoegde instelling, zoals het Openbaar Ministerie, de rechtbank of het College voor de Rechten van de Mens, valt immers vast te stellen of er sprake is van een strafbaar feit. In de hierna genoemde cijfers is niet opgenomen of de klachten/meldingen wel of niet gegrond zijn. Uitgangspunt bij de rapportage zijn de door cliënten ervaren gedragingen of uitingen.

‘Bananenboom’

Een klant van een sportschool krijgt bij een verschil van mening over de gehanteerde coronamaatregelen als reactie dat hij ‘moet oprotten naar een bananenboom’. De aangesprokene, een man van kleur, voelt zich racistisch bejegend. Omdat hij geen gehoor voor zijn klacht vindt bij het management van de sportschool schakelt hij het BD in. Dat neemt contact op met de directie van de sportschool. Het leidt ertoe dat de zich misdragende werknemer wordt aangesproken op zijn gedrag en een aantekening krijgt in zijn personeelsdossier. De directie biedt bovendien excuses aan voor de gang van zaken.

Tabel 1: Overzicht klachten/incidenten 2018 – 2021

Zaanstreek	2018	2019	2020	2021
Totaal klachten/incidenten	69	71	94	117
Waterland	2018	2019	2020	2021
Totaal klachten/incidenten	34	41	63	68
Totaal	103	113	158*	186**

* Van één melding is de herkomst onbekend, vandaar het totaal aantal van 158.

** Van één melding is de herkomst onbekend, vandaar het totaal aantal van 186.

Toelichting bij de cijfers

Net als in 2020 had de coronacrisis een grote impact op het aantal in behandeling genomen discriminatiemeldingen. Waar in 2020 een flinke piek ontstond als gevolg van het door Radio 10 uitgezonden, voor mensen met een Aziatische achtergrond beledigende ‘Coronalied’ (47 extra meldingen), klaagden in 2021 tientallen mensen over de door de overheden afgekondigde coronamaatregelen.

Het aantal in behandeling genomen meldingen steeg mede daardoor voor het vierde achtereenvolgende jaar op rij. Slechts één keer eerder in het bestaan van het Bureau Discriminatiezaken en haar voorloper SMDZ lag het aantal meldingen hoger. In 2014 nam

het aantal klachten toe tot meer dan 200, als gevolg van een groot aantal meldingen over de 'minder, minder'-uitspraken van PVV-leider Geert Wilders.

Tientallen meldingen van personen die buiten het BD-werkgebied wonen, zijn overigens niet terug te vinden in voorgaand overzicht. De desbetreffende melders zijn doorverwezen naar een antidiscriminatievoorziening in hun eigen regio en daar als klachtindieners geregistreerd. Ingevolge landelijke afspraken registreren anti-discriminatievoorzieningen, om dubbeltellingen te voorkomen, alleen klachten als zodanig wanneer die uit de eigen regio afkomstig zijn.

'Alleen blanke Nederlanders'

Een massagesalon meldt in een advertentie op Marktplaats 'alleen blanke Nederlanders' als klant te accepteren. Na een klacht over deze vorm van uitsluiting neemt het BD contact op met de aanbieder van de advertentie. Zij vertelt de advertentietekst te hebben geplaatst naar aanleiding van enkele vervelende ervaringen met klanten. Het BD toont daarvoor begrip, maar legt ook uit dat het strafbaar is om complete bevolkingsgroepen uit te sluiten op basis van enkele incidenten. De saloneigenares benadrukt niemand te willen discrimineren. Ze past daarna, ook om een aangifte te voorkomen, de advertentie aan.

De cijfers in dit verslag betreffen uiteraard niet het aantal daadwerkelijke discriminatievoorvallen in de Zaanstreek en Waterland. Net als voor bijvoorbeeld de politie geldt voor het BD dat alleen de top van de ijsberg zichtbaar is in het meldingenaantal. Onderzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau heeft uitgewezen dat slechts 3% van de mensen die het slachtoffer werden van discriminatie hiervan melding maakt bij bijvoorbeeld de politie, het College voor de Rechten van de Mens of een antidiscriminatievoorziening. Veel mensen willen, om allerlei redenen, geen klacht indienen over aangedaan of gesignaleerd onrecht. Het is een van de redenen waarom de Noord-Hollandse ADV's in 2021 een campagne-bureau inschakelden, in een poging om zowel de naamsbekendheid als de meldingsbereidheid te vergroten.

Het BD beschikt niet over het 'alleenrecht' op de afhandeling van discriminatievoorvallen. MiND, CRM, CIDI, COC, Meldpunt Islamofobie en de politie registreren bijvoorbeeld eveneens klachten over ongelijke behandeling. De niet door het BD behandelde meldingen die bovengenoemde organisaties registreerden, zijn – om dubbeltellingen te voorkomen – buiten dit jaarverslag gehouden. Verder hebben bewoners uit andere regio's bij hun 'eigen' antidiscriminatievoorziening of bij MiND klachten ingediend over voorvallen die zich afspeelden in de Zaanstreek of Waterland. Ook hier geldt dat, om te voorkomen dat meldingen meerdere malen worden geteld, deze cijfers door het BD buiten beschouwing zijn gelaten. Wel vond en vindt er over deze 'externe' meldingen waar wenselijk overleg plaats met de instanties die ze behandel(d)en.

In de tabellen op de volgende bladzijden zijn de klachten en incidenten die het BD registreerde uitgesplitst naar maatschappelijk terrein en grond.

Tabel 2: Uitgesplitst naar discriminatieterrein 2021

Terrein	2020 (aantal)	2021 (aantal)
Arbeidsmarkt	16	17
Buurt/wijk	20	14
Collectieve voorzieningen	6	34
Commerciële dienstverlening	16	19
Horeca/amusement	2	17
Huisvesting	6	5
Media/reclame	51	3
Onderwijs	4	6
Openbare ruimte	18	28
Politie/Vreemdelingendienst/OM	1	3
Privésfeer	1	0
Publieke/politieke opinie	6	8
Sport/Recreatie	3	10
Overig/onbekend	8	22
Totaal Zaanstreek-Waterland	158	186

Tabel 3: Uitgesplitst naar discriminatiegronden 2021

Grond	2020 (aantal)	2021 (aantal)
Arbeidsduur (bepaalde/onbepaalde tijd)	1	1
Burgerlijke staat	0	0
Godsdienst/levensovertuiging	19	10
Handicap/chronische ziekte	10	18
Leeftijd	2	7
Nationaliteit	1	1
Niet-wettelijke grond	5	59
Politieke gezindheid	0	0
Ras/herkomst/kleur	110	70
Sekse	9	10
Seksuele gerichtheid	5	12
Onbekend	3	6
Totaal Zaanstreek-Waterland	165*	194**

* In zes dossiers is sprake van twee of drie discriminatiegronden, vandaar het totaalaantal van 165.

** In acht dossiers is sprake van twee discriminatiegronden, vandaar het totaalaantal van 194.

Toelichting bij de cijfers

In bovenstaande tabellen vallen een paar dingen op. Allereerst is daar de vertwaalfvoudiging van de meldingen waaraan het label 'niet-wettelijke grond' is toebedeeld. Het betreft in vrijwel alle gevallen klachten van mensen die zich niet wilden laten vaccineren of geen coronatoegangspas wilden tonen en zich daardoor uitgesloten voelden. In vrijwel alle jurisprudentie tot nu toe zijn hiervoor geen gerechtvaardigde redenen te vinden. Daardoor is het niet mogelijk om hieraan een discriminatiegrond te verbinden. Dat geldt niet voor de mensen die om medische redenen geen vaccinatie konden krijgen en daardoor soms – al dan niet letterlijk – voor gesloten deuren kwamen te staan. Het College voor de Rechten van de Mens zal in 2022 oordelen over een aantal zaken waarbij de geldende coronaregels leidden tot uitsluitingssituaties.

Bij de terreinen 'collectieve voorzieningen' en 'horeca/amusement' is eveneens een verband zichtbaar met de coronamaatregelen. Daarbij richtte de ergernis zich op de over-

heid, die volgens de melders onnodige beperkingen oplegde, en op horecabedrijven die mensen zonder QR-code de toegang ontzegden. De sterke daling bij zowel het terrein 'media/reclame' als bij de grond 'ras/herkomst/kleur' is volledig toe te schrijven aan de vele klachten in 2020 over het zogeheten racistische 'Coronalied'. Wordt die eenmalige piek buiten beschouwing gelaten, dan is er ten opzichte van de jaren 2017 t/m 2019 een stijging van ruim 20% te zien van het aantal meldingen bij de grond 'ras/herkomst/kleur'. Het blijft daarmee verreweg de meest voorkomende meldingsgrond, net als in eerdere jaren.

Extreemrechts/fundamentalisme

Nadat in december 2020 al een Zaandammer tot een gevangenisstraf werd veroordeeld die deel uitmaakte van een neonazistisch netwerk en Sylvana Simons bedreigde, volgde begin 2021 een 36-jarige plaatsgenoot. Hij kreeg dertig uur taakstraf wegens het op Facebook bedreigen van premier Rutte ('Een sniper maakt er een einde aan'). Tijdens deze rechtszaak bleef buiten beschouwing dat deze Zaandammer twee jaar eerder al bij een extreemrechtse demonstratie met geweld dreigde en actief was op een extreemrechtse site waarvan de leider tot drie jaar cel werd veroordeeld wegens het plannen van een terroristische aanslag.

Net als in 2020 begaf de extreemrechtse actiegroep Rechts in Verzet zich in juli naar Zaandam om te demonstreren tegen ritueel slachten. De vier groepsleden deelden flyers uit in het centrum van Zaandam en bekladden het wegdek bij een islamitisch slachthuis. Diezelfde maand doken er op tal van plaatsen in Wormerveer white powertekens en -slogans op. Het BD heeft de gemeente Zaanstad gevraagd om de bekladdingen te verwijderen, hetgeen is gebeurd. Behalve deze graffiti werden er in Wormerveer ook veel stickers aangetroffen van de Vlaamse extreemrechtse groepering Schild & Vrienden. Het BD heeft bij Twitter en Facebook enkele tientallen verzoeken ingediend om discriminerende uitingen van beide netwerken te verwijderen. Hieraan is in het overgrote deel van de verzoeken gehoor gegeven.

Zorgelijk is dat sommige politici zich in toenemende mate discriminerend uitlaten op social media. Een nieuwe ondergrens werd bereikt toen in november jl. bekend werd dat het nieuwe Purmerendse FvD-raadslid Martin Gennissen antisemitische complottheorieën op Facebook plaatste (hieronder een voorbeeld). Voor zijn partij was het geen reden om stappen tegen hem te ondernemen, ondanks de negatieve publiciteit die ontstond toen het BD Gennissens discriminerende boodschappen openbaarde. Gennissen schoonde in reactie op alle commotie wel zijn Facebook-account.

‘White pride’

In de zomer van 2021 blijkt de noordelijke Zaanstreek te zijn volgeklad met tientallen extreemrechtse symbolen, van de tekst ‘White Pride Worldwide’ tot zogeheten Keltenkruizen. Op verzoek van het BD laat de gemeente Zaanstad de graffiti verwijderen.

Later in het jaar kost het meer moeite om racistische teksten weg te krijgen. Hoewel er in het verleden afspraken over zijn gemaakt, vindt de daartoe aangewezen dienst in Zaanstad zich niet de aangewezen partij om dergelijke graffiti van particuliere panden en objecten te verwijderen. Het BD is nog met de gemeente in gesprek over dit misverstand.

De gemeente Purmerend was zeer actief waar het gaat om het verwijderen van extreemrechtse (en andere) graffiti en wildplak en stuurde het BD hierover wekelijks een overzicht. Het aantal extremistische uitingen in Purmerend is overigens de afgelopen jaren gedaald, in tegenstelling tot die in Zaanstad.

Voorlichtings- en onderwijsprojecten

In 2021 ontving het Bureau Discriminatiezaken 74 informatieverzoeken. Ondanks de coronacrisis bleef het aantal verzoeken redelijk op peil in vergelijking met voorgaande jaren. De verzoeken waren zoals gebruikelijk gevarieerd: media – regionaal en landelijk – wilden informatie over een breed scala aan onderwerpen. Leerlingen en studenten zochten gegevens voor hun werkstuk of spreekbeurt, docenten vroegen om advies. Het BD verzorgde op verzoek inleidingen en voorlichtingsprojecten. Opvallend is dat steeds meer instellingen de hulp van het BD inroepen bij het geven van informatie over historische gebeurtenissen, van het Nederlands kolonialisme en de slavernij tot de Tweede Wereldoorlog.

In alle Zaanse-Waterlandse plaatsen waarmee het BD een gemeentelijke subsidierelatie heeft zijn lessen verzorgd in het middelbaar, beroeps-, volwassenen- en/of basisonderwijs. Door de coronacrisis vervielen er helaas, net als in 2020, veel afspraken. De eerste twee maanden van het jaar waren de scholen gesloten, leraren hadden het druk met het wegwerken van achterstanden bij hun leerlingen en door coronabesmettingen vielen er lessen uit. De voorstellingen van Theater AanZ op het Regio College, in het kader van het Zaanse LHBT-beleid, moesten worden uitgesteld naar 2022. Ondanks alle beperkingen, afzeggingen en verschuivingen bedroeg het totaal aantal door het BD bereikte leerlingen en studenten in 2021 1689 (tegenover 1615 in 2020).

Het BD kon een deel van het aanbod continueren door webinars aan te bieden. Deze interactieve digitale lessen zijn gebruikt in de bovenbouw van het basisonderwijs en de eerste klassen van het VMBO en sommige beroepsopleidingen.

Enkele voorbeelden uit de veelheid aan lessen en voorlichtingsprojecten gedurende het afgelopen jaar:

-Elf klassen van de Purmerendse scholengemeenschap WJ Bladergroen kregen interactieve lessen over vooroordelen en discriminatie.

-Aan de groepen 6 en 7 van basisschool De Golfbreker in Koog aan de Zaan werden onder meer via de les *Wat zou jij doen?* morele dilemma's voorgelegd over de multiculturele samenleving.

-Het BD zorgde dat theatergroep Live your Story bij het Jan van Egmond Lyceum de voorstelling *Homonologen* kon spelen. Verspreid over drie dagen kregen zeven klassen via deze voorstelling relevante informatie over seksuele en genderdiversiteit.

-De bovenbouw van de Oostzaanse basisschool De Rietkraag maakte gebruik van diverse door het BD aangeboden interactieve lessen, waaronder *Allemaal anders, allemaal gelijk*.

Tabel 4: Overzicht informatieverzoeken 2018-2021

Zaanstreek	2018	2019	2020	2021
Totaal informatieverzoeken	58	47	55	47
Waterland	2018	2019	2020	2021
Totaal informatieverzoeken	29	20	28	27
Totaal Zaanstreek-Waterland	87	67	83	74

Overige projecten

Informatievoorziening

Het BD bracht in 2021 drie nieuwsbrieven uit. Om als organisatie zichtbaar te zijn en te blijven, zocht het BD ook regelmatig contact met nieuwsmedia. Dit leidde tot artikelen in lokale en regionale media. Het BD op haar beurt is geregeld met vragen benaderd door lokale, regionale en landelijke nieuwsorganen.

De eigen website, het Twitter-account @BDZaWa en de Facebookpagina zijn actueel gehouden met regelmatige updates. Met het oog op het Balina Verhalenfestival zijn nieuwe Twitter- en Facebookaccounts gemaakt. Aan het BD-archief werden de nodige boeken, rapporten en relevante artikelen toegevoegd. Al het documentatiemateriaal is voor iedereen gratis beschikbaar via het kantoor in Zaandam.

LHBT-beleid Purmerend en Zaanstad

Eind 2018 besloten Zaanstad en Purmerend tot prolongatie van de Regenboogactiviteiten in hun gemeenten. Tot dan voerde het BD in dit kader een flink aantal LHBTIQ+-activiteiten uit. Het bureau besloot om daaraan een vervolg te geven in de jaren 2019-2022. Het ministerie van OC&W stelde hiervoor aan de grotere Nederlandse gemeenten een projectsubsidie beschikbaar die tot doel heeft om de acceptatie en emancipatie van lesbiennes, homoseksuelen, biseksuelen en transgenders te bevorderen. Twee voorbeelden van activiteiten die in dit kader zijn uitgevoerd:

- Het Zaanse filmtheater De Fabriek programmeerde tussen de verplichte sluitingsweken door vier LHBT-films, waarvan 231 bezoekers kennisnamen.
- De gemeente Zaanstad heeft op verzoek van het BD en De Zaanse Regenboog twee enquêtes uitgezet over LHBTIQ-acceptatie en -emancipatie. De uitkomsten worden begin 2022 bekend.

Nieuwe straatnamen

Het college van B&W gaat LHBT'ers vernoemen in de Zaanse nieuwbouwwijk Oostzijderpark (ook wel 'Regenboogwijk') genoemd. Twee door het BD voorgedragen personen met een Zaanse 'link' (Jacob Israël de Haan en Benno Premsele) krijgen ter plekke een eigen straat. Wellicht komt er nog een derde naam bij. Ook een ander, tezamen met De Zaanse Regenboog gedaan voorstel wordt gehonoreerd. Het Oostzijderpark krijgt twee regenboogbanken, in de vorm van Social Sofa's.

Het BD heeft ook de gemeente Purmerend voorgesteld om enkele nieuwe straten te vernoemen naar LHBT-voorvechters. Deze suggestie is positief ontvangen. Het BD heeft enkele kandidaten voor vernoeming voorgedragen bij de Commissie Naamgeving Openbare Ruimte.

Vlaggen

De door het Friese Tumba in 2020 gelanceerde Mensenrechtenvlag – uit te hangen op 10 december, de Internationale Dag van de Mensenrechten – wapperde dit jaar in heel Nederland. Het Ministerie van BZK omarmde het initiatief van de Nederlandse ADV's en bood iedere gemeente een vlag aan. Het BD zit in de landelijke werkgroep die dit project uitrolde over Nederland.

De al eerder gepresenteerde Regenboogvlag was eveneens op meer plekken dan ooit te zien. Diverse Zaanse-Waterlandse gemeenten hebben inmiddels zowel de Mensenrechten-

vlag als de Regenboogvlag opgenomen in het vlaggenprotocol. Daardoor zijn beide symbolen daar minstens eenmaal per jaar te zien, als teken dat de gemeenten waarde hechten aan een rechtvaardige en discriminatievrije samenleving.

Monumentenwandeling

Amnesty International presenteerde, in samenwerking met het 4 en 5 meicomit  Zaanstad en het Bureau Discriminatiezaken, een rondwandeling door Zaandam langs oorlogsmonumenten en herdenkingsplekken. Omdat de coronamaatregelen het onmogelijk maak-ten om mensen fysiek langs de beschreven locaties te leiden, konden ge nteresseerden op de social media van de drie betrokkenen organisaties een routebeschrijving downloaden. Het BD zorgde voor de historische gegevens die ten grondslag lagen aan de routekaart.

Week tegen racisme

In de dagen voorafgaand aan 21 maart, de Internationale dag tegen Racisme, organiseerden enkele antidiscriminatievoorzieningen een reeks online lezingen en workshops. Het BD zorgde dat de mensenrechtenactiviste/juriste Nawal Mustafa en de cabareti re/schrijfster Funda M jde tijdens deze Week tegen racisme een lezing hielden. Hun verhalen trokken op de dag zelf respectievelijk 130 en 144 belangstellenden. Nadien kwam daar, via de terugkijkmogelijkheden, nog een onbekend aantal kijkers bij. Bij een evaluatie bleek dat van de vijftien aangeboden lezingen en workshops die van Mustafa en M jde het best werden gewaardeerd.

Met het Da Vinci College in Purmerend is voor en met de eerste klassen een voorlichtingsproject opgezet ter voorbereiding op en rond 21 maart. Een van de onderdelen was het maken van een podcast.

Balina Verhalenfestival

Nadat een eerste poging om het 25-jarig bestaan van het Bureau Discriminatiezaken als gevolg van de coronabeperkingen niet mogelijk bleek, ontstond er op 26 september alsnog een gaatje om dit jubileum met de buitenwereld te delen. Dat gebeurde op vier locaties in Zaandam (waar het BD een kwart eeuw eerder van start ging): filmtheater De Fabriek, FluXus, Zorgcirkel Saenden en de Bullekerk.

In de aanloop naar het festival vertoonde De Fabriek op verzoek van het BD wekelijks een themafilm. *La Haine* werd ingeleid door mensenrechtenactivist Naomie Pieter. Daarna volgden *Photograph of a Family* en *The man who sold his skin*. Op 26 september volgde er na een openingstoespraak door burgemeester Jan Hamming (Zaanstad) van 11.00-22.00 uur een programma met een zorgvuldig samengesteld, kwalitatief hoogstaand aanbod aan films, spoken word, theater, ontmoetingen, exposities en muziek. Daarbij stond de diversiteit – in velerlei opzicht – centraal. Het programma varieerde van muzikale optredens door Shakuar, Midist/Wasim en het Meral Polat Trio tot de prijswinnende film *The way to Paradise* (met inleiding door de Zaandamse regisseur Wahid Sanouji) en van *spoken word* door Roziena Salihu, Rachad Deboudi en Luan Bulehkaj tot de theatervoorstelling *X Y WE*, over interseksualiteit. Gedurende de dag en avond kon het publiek verder de *Human Library* ondergaan, een kijkje nemen bij de foto-expositie *De toekomst is paars* of een hennatattoo nemen.

Een van de uitvloeisels van het Balina Verhalenfestival is dat het BD in 2021 in samenwerking met FluXus begon aan een project waarbij voorlichting en kunstworkshops worden gecombineerd. FluXus-leerlingen zullen op basis van het geleerde film, theater, muziek en beeldende kunst vertonen in een follow up van het Balina Verhalenfestival. De eerste editie moet in 2022 plaatsvinden.

Zaanpride

Tussen 4 en 12 juni vond de door De Zaanse Regenboog geïnitieerde Zaanpride plaats. Het BD schreef er onder meer een artikel over, verstrekte adviezen, stelde materiaal beschikbaar – ook voor een LHBTIQ-expositie in het gemeentehuis van Purmerend – en werkte mee aan een tijdlijn waarin de Zaanse LHBTIQ+-geschiedenis zichtbaar is. Het BD-kantoor werd bovendien opgenomen in de Pridewalk door Zaandam.

Regenboogkaarsen

Ter gelegenheid van Coming Outday 2021 bood het BD een aantal kerken in haar werkgebied een Regenboogkaars en een toepasselijke voorbede aan. Acht kerken maakten gebruik van het aanbod en hielden daags voor Coming Outday een dienst die in het teken stond van de acceptatie van LHBTIQ'ers.

Slavernij en kolonialisme

In de aanloop naar 2023, wanneer het anderhalve eeuw geleden is dat de slavernij in Nederland tot een einde kwam, bereiden meerdere organisaties zich voor op toepasselijke activiteiten. Het Bureau Discriminatiezaken heeft hiertoe op aanvraag hulp toegezegd en informatie aangeleverd.

Het BD nam in 2021 zitting in een commissie die de provincie Noord-Holland adviseert bij het opzetten van een expositie over slavernij en kolonialisme. Deze tentoonstelling zal vanaf medio 2022 te zien zijn in het Provinciehuis in Haarlem.

Het BD heeft verder een van de gemeentelijke straatnamencommissies geadviseerd over de aanwezigheid van en omgang met discutabele namen in het publieke domein. Deze straten en wegen zijn vernoemd naar historische figuren die een negatieve rol hebben gespeeld bij kolonialisme en/of slavernij. Enkele politieke partijen hadden behoefte aan advies over de gemeentelijke omgang met de 'donkere' kanten van de geschiedenis. Dat heeft geleid tot gesprekken en schriftelijke informatieverstrekking.

Ook vond er overleg plaats over de nieuw in te richten omgeving van de in 2013 dankzij het BD vernoemde Anton de Kombrug in Zaandam. De omgeving van de brug krijgt in de nabije toekomst een invulling die recht doet aan deze Surinaamse mensenrechtenactivist en zijn ideeën over kolonialisme en mensenrechten. Om de aankleding van de brug en omgeving mogelijk te maken, deed het BD voor de initiatiefnemers dienst als donatieplatform. De inrichting van de gedenkplek bij de Anton de Kombrug gaat waarschijnlijk in 2022 van start.